

Małgorzata Dobrzańska

mgr, Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie
<https://orcid.org/0009-0005-6298-2702>

Rola kobiet w wybranych organizacjach terrorystycznych¹

Wprowadzenie

Uległość, brak wrodzonej gwałtowności oraz mniejsza skłonność do przemocy to cechy, które stereotypowo przypisuje się kobietom. Nie zawsze jednak takie twierdzenie jest prawdziwe. Właśnie ten stereotyp jest wykorzystywany przez organizacje terrorystyczne w celu ułatwienia wykonania przez kobiety zamachu terrorystycznego. Należy zdawać sobie sprawę, że kobiety, choć np. w islamie przedstawiane głównie jako żony i matki, są zdolne do popełniania wielu czynów na równi z mężczyznami, niezależnie od narodowości czy wyznawanej religii. Od wielu lat biorą czynny udział w działalności terrorystycznej, niekiedy wchodzą nawet w rolę przywódczą. Chcąc pokazać swoją wartość, przydatność społeczną i znaczenie, są w stanie porwać za sobą rzesze ludzi, oddać swoje zdrowie, wolność, a nawet życie w imię głoszonych idei.

Pierwsze znane przypadki znaczącego udziału kobiet w działaniach terrorystycznych miały miejsce już w pierwszej fali anarchistycznego terroryzmu z drugiej połowy XIX w. Przykładem może być tu rosyjska organizacja rewolucyjna Narodnaja Wola, w skład której wchodziło około 25% kobiet, na czele z wyróżniającymi się aktywistkami Wierą Nikolajewną Figner i Zofią Lwowną Perowską. Aktywność kobiet

¹ Artykuł powstał na podstawie pracy licencjackiej autorki pt. *Rola kobiet w wybranych organizacjach terrorystycznych*, napisanej w 2022 r. pod kierunkiem dra Jerzego Guta, prof. KAAFM (obecnie UAFM), na Wydziale Nauk o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (od 1 września 2024 r.: Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie).

walczących w ruchach anarchistycznych, rewolucyjnych i emancypacyjnych była wyjątkowo wysoka na przełomie wieków, aby następnie zmaleć i ponownie odrodzić się w latach 60. XX w., głównie w nurtach świeckich, lewicowych oraz narodowowyzwoleńczych i separatystycznych².

Jedną z organizacji terrorystycznych masowo werbujących młode kobiety były powstałe w 1976 r. Tamilskie Tygrysy (Tygrysy Wyzwolenia Tamilskiego Ilamu, *Liberation Tigers of Tamil Eelam*, LTTE), grupa żądająca utworzenia w północnej części Sri Lanki niepodległego państwa tamilskiego Ilamu. W początkowej fazie jej działalności kobiety pełniły funkcje sanitariuszek, ale z czasem dołączyły do oddziałów bojowych wykonujących ataki terrorystyczne, włącznie z zamachami samobójczymi. W ostatniej fazie konfliktu blisko połowę członków LTTE stanowiły kobiety, które jednak coraz częściej były wcielane do organizacji siłą ze względu na deficyt bojowników³.

Fala terroryzmu w latach 70. i 80. XX w.⁴ przyniosła apogeum działalności lewicowych organizacji terrorystycznych, często z licznym udziałem kobiet. Przykładem tego typu organizacji terrorystycznej aktywnie działającej na terenie Europy była Frakcja Czerwonej Armii (RAF), która za swój główny cel uznawała walkę z uciskiem kapitalistycznego państwa. Nazywana była także Grupą Baader-Meinhof – od nazwisk współzałożycieli grupy: Andreasa Baadera i Ulrike Meinhof, która była nie tylko autorką manifestów ideologicznych RAF, uzasadniających używanie przemocy w imię wyższego celu, ale brała również czynny udział w akcjach terrorystycznych – i z czasem stała się swoistym symbolem swojej organizacji⁶. Kolejną znaną kobietą tzw. „drugiej generacji” RAF była Brigitte Mohnhaupt, która zasłynęła szczególną brutalnością swoich działań, a pod koniec lat 70. XX w. przejęła dowodzenie organizacją⁷. Ówczesna fala feminizmu przyniosła także gwałtowny wzrost udziału kobiet w przemocy politycznej, co doprowadziło do łączenia feminizmu z terroryzmem (niem. *Feminismus*=*Terrorismus*). Obecność kobiet w terroryzmie

² B.A. Carroll, *Vera Figner (1852–1942)*, [w:] *Women's Political and Social Thought: An Anthology*, red. H.L. Smith, B.A. Carroll, Indiana University Press, Bloomington 2000, s. 233–242.

³ Amnesty International, *Sri Lanka: Tamilskie Tygrysy napadają rodziny by rekrutować dzieci-żołnierzy*, <https://amnesty.org.pl/sri-lanka-tamilskie-tygrysy-napadaj%C4%85-rodziny-by-rekrutowa%C4%87-dzieci-%C5%BCo%C5%82nierzy> [dostęp: 20.04.2024].

⁴ Jej kulminacyjnym momentem była „Niemiecka jesień” (5.09–18.10.1977), uważana za jeden z najpoważniejszych kryzysów w historii Republiki Federalnej Niemiec.

⁵ Ç. Gül Yesevi, *Female terrorism*, „European Scientific Journal” 2014, vol. 10, nr 14, s. 582–583, https://www.researchgate.net/publication/310597248_FEMALE_TERRORISM [dostęp: 10.06.2024].

⁶ A. Walecka-Rynduch, *Dziewczyny z bronią, czyli rzecz o kobiecym obliczu terroryzmu na przykładzie działalności społeczno-politycznej Ulrike Meinhof*, [w:] *Kobiety wobec polityki – kobiety w polityce. Historia, realia, perspektywy*, red. A. Frątczak, Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2009, s. 146–159.

⁷ B. Łazarz, *Powrót terrorystki. Przypadek Brigitte Mohnhaupt*, „Teksty Drugie” 2016, nr 2, s. 363–375, <https://journals.openedition.org/td/7955> [dostęp: 10.06.2024].

często była postrzegana jako wyraz skrajnego feminizmu, co sprawiło, że radykalny feminizm zaczął być utożsamiany z agresją i przemocą⁸.

Kolejną organizacją terrorystyczną powstałą na fali lewicowych i komunistycznych idei, gdzie kobiety odgrywały znaczącą rolę, była Japońska Armia Czerwona (*Japanese Red Army*, JRA). Jej głównym celem było obalenie rządu i monarchii Japonii oraz wzniesienie światowej rewolucji komunistycznej. Organizacja wślawiła się atakami bombowymi na ambasady USA i Wielkiej Brytanii w Rzymie, klub wojskowy w Neapolu, ambasadę amerykańską w Madrycie oraz siedziby znanych japońskich firm. Przywódczyni grupy Fusako Shigenobu była jedną z najbardziej wpływowych kobiety w świecie terroryzmu⁹.

Terroryzm wśród kobiet miał także podłoże ideologiczno-religijne, związane z ruchami nacjonalistycznymi i niepodległościowymi. Przykładem takiej grupy są „Czarne Wdowy” – organizacja skupiająca kobiety czeczeńskich bojowników poległych w walce z rosyjską armią okupacyjną. Głównym motywem ich działań terrorystycznych była chęć zemsty na Rosjanach za popełnione zbrodnie. Wzięły one udział w spektakularnym ataku terrorystycznym na Teatr na Dubrowce w Moskwie w październiku 2002 r. Wprowadzenie prawa szariatu na terenie Czeczenii w 1999 r. otworzyło drzwi do rekrutacji bojowników i bojowniczek, a zamachy samobójcze kobiet zaczęły być moralnie usprawiedliwione w oczach terrorystów¹⁰.

W dwóch pierwszych dekadach XXI w. najważniejszym czynnikiem powodującym przeprowadzanie zamachów terrorystycznych przez kobiety była motywacja religijna. Głównym terytorium tego typu praktyk był obszar Bliskiego Wschodu. Jedną z najbardziej brutalnych organizacji terrorystycznych, tzw. Państwo Islamskie (*Islamic State of Iraq and Syria*, ISIS), również zaangażowało kobiety do swojej zbrodniczej działalności. Już w 2014 r. ISIS założyło swój pierwszy uzbrojony batalion kobiet pod nazwą „Brygady Al-Khansaa”. Kobiety te uczestniczyły w ponad 200 operacjach terrorystycznych, wykonywały zadania policyjne w kalifacie i promowały ideologię tzw. Państwa Islamskiego. Kobiety ISIS były aktywne w rekrutowaniu innych kobiet, rozpowszechnianiu propagandy oraz zbieraniu funduszy na rzecz organizacji¹¹.

⁸ A. Gasztold, *Udział kobiet w organizacjach terrorystycznych. Hiperkobieta – hiperterrorystka*, „e-Politikon. Kwartalnik Naukowy OAP UW” 2019, nr 30, s. 29–49, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/17171> [dostęp: 23.04.2024].

⁹ M. Netczuk-Gwoździewicz, M. Bodziany, *Terrorist Activity of Women – an Outline of the Problem*, „Zeszyty Naukowe SGSP” 2019, nr 72 (4), s. 68, https://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-0a181de2-2f83-45ed-a3f5-1718e141a4fe/c/5._Gwo_C5_BAdziewicz_i_Bodziany_TERRORIST.pdf [dostęp: 25.04.2024].

¹⁰ M. Adamczuk, *Czeczeńskie kobiety w strategii działania bojowników kaukaskich*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, vol. 5, nr 8, s. 64–82, <http://www.abw.gov.pl/download/1/1732/MAdamczuk.pdf> [dostęp: 23.04.2024].

¹¹ J. Saleh, *The Women of ISIS and the Al-Hol Camp*, 2.08.2021, Fikra Forum, Washington Institute for Near East Policy, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/women-isis-and-al-hol-camp> [dostęp: 25.04.2024].

Dostępne dane z 80 krajów pokazały, że spośród ok. 41 tys. osób, które podróżowały do Iraku i Syrii i stały się członkami ISIS, około 13% stanowiły kobiety¹².

Głównym celem niniejszego artykułu jest próba określenia roli, jaką odgrywały kobiety w różnych organizacjach terrorystycznych – co powinno ułatwić zrozumienie często marginalizowanego tematu kobiecej strony terroryzmu. W artykule zastosowano teoretyczne metody badań naukowych, takie jak analiza, synteza, indukcja i dedukcja.

Rekrutacja i motywy kobiet wstępujących do organizacji terrorystycznych

Przyczyny dołączania kobiet do organizacji terrorystycznych są bardzo zróżnicowane i zależą od wielu czynników. Jako główne wyszczególnić można motywacje o podłożu religijnym, kulturowym i zwyczajowym. Mogą one mieć także podłoże emocjonalne – w tym przypadku jako główne czynniki motywujące występować będą rozwód lub separacja, konflikt rodzinny, zafascynowanie nową ideologią i podatność na manipulacje, ale także wybór na partnera życiowego mężczyzny, który jest terrorystą. Inną kategorią jest motywacja wynikająca z osobistych traum (np. związanych z tragicznymi przeżyciami rodzinnymi) wywołujących nieodpartą chęć zemsty. Motywacją może być też chęć zaimponowania otoczeniu i rodzinie, pragnienie uczestniczenia „w czymś ważnym”. Dodatkowo może wystąpić motywacja materialna, w tym chęć zabezpieczenia finansowego rodziny.

Sposób rekrutacji zmienia się wraz ze zmianami zachodzącymi we współczesnym świecie i coraz bardziej powszechnym wykorzystywaniem nowych narzędzi komunikacyjnych, przede wszystkim Internetu i mediów społecznościowych. Dzisiejsze organizacje terrorystyczne w sposób profesjonalny posługują się tymi narzędziami i są często liderami w ich wykorzystaniu, pozostawiając w tyle instytucje państwowe.

Terroryzm, pomimo swojej „uniwersalności”, jest często kojarzony z regionami zdominowanymi przez islam. W takich społecznościach los kobiet, które tracą swoich mężczyzn, jest zwykle tragiczny. Jednak dla samotnych kobiet istnieje alternatywa w postaci „islamskiego nieba”, gdzie po męczeńskiej śmierci w walce z niewiernymi mają otrzymać wieczną nagrodę.

Podłoże religijne, ściśle powiązane z kulturą i zwyczajami, często staje się dla kobiet motywem do wstąpienia na drogę terroryzmu, zwłaszcza w tradycyjnych patriarchalnych społeczeństwach. Kobiety z takich środowisk widzą w terroryzmie szansę na wprowadzenie zmian w swoim trudnym i monotonnym życiu. Naiwnie zakładają, że poprzez zaangażowanie w terroryzm mogą poprawić swoje położenie

¹² J. Cook, G. Vale, *From Daesh to 'Diaspora': Tracing the Women and Minors of Islamic State*, ICSR, London 2018, s. 3.

i odmienić los, gdyż w dotychczasowych warunkach nie mają możliwości zdobycia wykształcenia ani intratnego i poważanego zawodu.

Kobiety są również skłonne poświęcić swoje życie w zamachu terrorystycznym, aby „odzyskać dobre imię”, zwłaszcza jeśli wcześniej zostały wykorzystane seksualnie. Przykład Sri Lanki i Tamiłskich Tygrysów jest tutaj znamieny. Wiele tamiłskich kobiet zostało zgwałconych, co – zgodnie z lokalnymi zwyczajami – odebrało im cześć. Możliwość „oczyszczenia” poprzez rolę terrorysty samobójcy była w tym regionie zrozumiałą i akceptowaną ofertą dla kobiety. Rodziny często wręcz zachęcały ofiary gwałtów do wstąpienia do LTTE, aby poprzez śmierć w zamachu zmyć hańbę z rodziny¹³.

Czynniki społeczne, takie jak skrajne ubóstwo, codzienna wegetacja czy poczucie wyobcowania, zwłaszcza wśród uchodźców i emigrantów przebywających przez długi czas w specjalnych obozach, również są wykorzystywane przez rekruterów organizacji terrorystycznych. Kobiety stają przed wyborem: dalsze życie w trudnych warunkach lub wstąpienie do organizacji terrorystycznej – i często nie zdają sobie sprawy, że ich rola została już zaplanowana jako jednorazowych zamachowców samobójców. Motywacja ta jest wzmacniana przez brak znajomości języka kraju, do którego uchodźczynie przybyły, brak wykształcenia i przydatnego zawodu, co łącznie składa się na brak perspektyw na przyszłość. Dotyczy to na przykład organizacji palestyńskich działających w Strefie Gazy i na Zachodnim Brzegu Jordanu. Kobiety przyłączają się do terroryzmu, aby na miarę swoich możliwości wyrazić chęć zaangażowania w wydarzenia, które mogą wiele zmienić w ich kraju czy regionie. Środki masowego przekazu, a zwłaszcza Internet, ukazują im alternatywne sposoby życia, co dodatkowo motywuje do działania. W ostatnich latach kierownictwo ISIS zalecało skoncentrowanie działań rekrutacyjnych w Europie na kobietach i uchodźcach. W zależności od potrzeb organizacji kobiety mogą być wyznaczane do różnych zadań, takich jak zbieranie informacji, przygotowywanie scenariuszy ataków, zabezpieczenie logistyczne, rekrutacja nowych członków organizacji terrorystycznych, pozyskiwanie funduszy, oraz aktywnie uczestniczyć w aktach terrorystycznych, w tym zamachach samobójczych. W społeczeństwach zachodnich kobiety są traktowane z dużym szacunkiem, co umożliwia im realizację tych działań bez większych trudności i wzbudzania podejrzeń¹⁴.

Motywy uczuciowe i emocjonalne towarzyszące procesowi motywacji i rekrutacji były dominujące wśród kobiet dołączających do tzw. Państwa Islamskiego. Młode, często nawet niepełnoletnie kobiety, posiadające obywatelstwo kraju europejskiego, wyjeżdżały z Europy na tereny Syrii i Iraku, gdzie najczęściej szybko wychodziły za mąż, stając się żonami bojowników. Choć ich główną rolą było służenie swojemu

¹³ Amnesty International, *Sri Lanka: Tamiłskie Tygrysy napadają rodziny...*, op. cit.

¹⁴ K. Duchna, *Kobiety w strukturach ISIS – realne zagrożenie czy niewinne ofiary?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2023, vol. 15, nr 28, s. 192–193.

mężowi i rodzenie dzieci, to jednak niektóre z nich z czasem same zaczęły stosować przemoc (do popełniania zabójstw włącznie). Niektóre z nich w sposób nieświadomy były użyte do przeprowadzenia zamachów terrorystycznych, np. dostarczały pod określony adres przesyłkę, która następnie była zdalnie detonowana. Doskonałym przykładem konwertytki, która porzuciła dotychczasowe życie na rzecz ISIS, jest Shamima Begum, nazywana „Panną Młodą Dżihadu”. Urodzona w Wielkiej Brytanii w rodzinie muzułmańskich imigrantów z Bangladeszu kobieta w wieku 15 lat przybyła do Syrii, aby dołączyć do grupy terrorystycznej. Niedługo po przybyciu do tzw. Państwa Islamskiego poślubiła 23-letniego, pochodzącego z Holandii członka ugrupowania, a następnie urodziła mu trójkę dzieci¹⁵. Według doniesień dziennika „The Daily Telegraph” kobieta należała do „policji moralności” ISIS, która rygorystycznie egzekwowała prawo szariatu wśród kobiet lokalnej społeczności¹⁶.

Zamachem przeprowadzonym na podłożu traumatycznych osobistych przeżyć był atak z 29 listopada 2001 r. w mieście Urus-Martan (Czeczenia). Osiemnastoletnia Aisan Gazujewa, zaczęła na ulicy rosyjskiego komendanta miasta, generała Gajdara Gadżijewa. Gdy ten się zatrzymał, Gazujewa spowodowała eksplozję ładunku ukrytego pod ubraniem, w wyniku czego zginęli oboje (oraz dwóch towarzyszących generałowi żołnierzy). Okazało się później, że mąż Gazujewy był jedną z ofiar tzw. zacystek (łapanek) i pewnego dnia po prostu zniknął. Przez kilka miesięcy Gazujewa regularnie odwiedzała siedzibę rosyjskich władz, próbując dowiedzieć się o losie męża. W końcu generał Gadżijew osobiście ją przyjął. Przyprowadzono skatowanego męża, a Gadżijew na jej oczach zabił go bagnetem. Kilka dni później jej brat został zastrzelony przez pijanych rosyjskich żołnierzy. Krewni i znajomi Gazujewy twierdzili, że to właśnie te wydarzenia skłoniły ją do przeprowadzenia samobójczego zamachu. Traumatyczne doświadczenia wielu czeczeńskich kobiet budziły w nich nieodpartą chęć zemsty. Żony, siostry i córki zamordowanych były gotowe zrobić wszystko, by ukarać sprawców swoich nieszczęść¹⁷.

Analizując motywację kobiet, które wstępują w szeregi organizacji terrorystycznych, i sposób ich rekrutacji, można dostrzec, że kobietami kierują inne niż mężczyznami motywy przystąpienia do organizacji – zdecydowanie częściej są one werbowane i przygotowywane przez znajomych lub członków rodzin, których głównym celem jest walka i chęć zdobycia władzy. Kobiety nie posiadają często odpowiedniego wykształcenia, pochodzą z nizin społecznych, oraz są mocno podatne na działania

¹⁵ Shamima Begum: *‘We should live in Holland’ says IS husband*, BBC, 3.03.2019, <https://www.bbc.com/news/uk-47431249> [dostęp: 6.05.2024].

¹⁶ R. Hall, L. Dearden, *Shamima Begum ‘was member of feared Isis morality police’ in Syria*, Independent, 14.04.2019, <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/shamima-begum-isis-syria-morality-police-suicide-belts-a8869016.html> [dostęp: 6.05.2024].

¹⁷ B. Patlewicz, *W przededniu igrzysk olimpijskich w Soczi „Czarne Wdowy” z północnego Kaukazu*, „Athenaeum” 2014, vol. 42, s. 159–160, <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/apsp/42/apsp4210.pdf> [dostęp: 25.04.2024].

ideologiczne. Widać także, że grupy terrorystyczne generalnie nie stosują specjalnych metod werbunku w stosunku do kobiet, a głównymi sposobami zachęcania do wstąpienia w szeregi wybranych organizacji terrorystycznych są działania propagandowe w mediach (prasie i telewizji) oraz rekrutacja w internetowych mediach społecznościowych, meczetach i miejscach modlitw.

Zadania kobiet w wybranych organizacjach terrorystycznych

Trudno jest precyzyjnie określić rolę kobiet w organizacjach terrorystycznych od początku XX w. W ostatnich latach coraz częściej można zauważyć, że ugrupowania terrorystyczne wykorzystują kobiety do różnych zadań, takich jak prowadzenie działań rozpoznawczych, udział w bezpośrednich działaniach zbrojnych, pełnienie funkcji logistycznych oraz udzielanie wsparcia medycznego. W wielu przypadkach kobiety są również bezpośrednimi wykonawcami zamachów terrorystycznych.

Pomimo wybitnie patriarchalnej struktury społecznej na Sri Lance, kobiety w LTTE nie były dyskryminowane ze względu na płeć. Przygotowywano je do walki na równi z mężczyznami: były umundurowane, dostawały broń i uczono je, jak się nią posługiwać. Kobiety, które poświęcały życie dla wspólnoty, były uważane za bohaterki. W mediach i kulturze LTTE promowała udział kobiet w walce, a bojowniczkę nazywano „uzbrojonymi dziewczycami”. Kobiety w LTTE wykonywały wszystkie zadania na równi z mężczyznami, jednak ich „specjalnością” z czasem stały się zamachy samobójcze. Preferowano ich udział ze względu na ich niezbudzący podejrzęni wygląd, a na czas misji były wyposażane w truciznę na wypadek schwytania. Francuski filozof Bernard-Henri Lévy, badający udział kobiet w LTTE, zauważył, że część szkolenia była przeznaczona wyłącznie dla kobiet z powodów anatomicznych. Obejmowało to np. umiejętność ukrywania granatów ręcznych w miejscach intymnych, co z powodów kulturowych dotyczyło tylko zamężnych kobiet lub wdów. Atakiem samobójczym przeprowadzonym przez kobietę było zabicie premiera Indii Rajiva Gandhiego 21 maja 1991 r. w czasie kampanii wyborczej. Zamachowcem okazała się młoda Tamilka Thenmozhi Rajaratnam (bardziej znana pod imieniem Dhanu), która ukryła ładunek wybuchowy pod luźnym kobiecym okryciem¹⁸. To przykład wykorzystywania przez organizacje terrorystyczne stereotypowego postrzegania kobiet, które wzbudzają mniej podejrzeń i mają dzięki temu możliwość łatwiejszego przenikania do chronionych obszarów. Tego typu zamachy pokazują wieloaspektowe zaangażowanie kobiet w działalność terrorystyczną, gdzie nie ograniczają się one jedynie do wsparcia logistycznego, ale odgrywają kluczowe role operacyjne¹⁹.

¹⁸ H. Hyena, *The Human Bombs of Sri Lanka*, <http://www.gettingit.com/article/31> [dostęp: 26.05.2024].

¹⁹ Ch. Reuter, *Zamachowcy-samobójcy. Współczesność i historia*, tłum. R. Wojnakowski, Świat książki, Warszawa 2003, s. 294.

Rola kobiet w LTTE była na tyle istotna, że przywódca organizacji, Velupillai Prabhakaran, utworzył specjalne kobiece komando nazwane Ptakami Wolności. Badania wskazują, że osobiste motywacje, takie jak bycie się ofiarą gwałtu czy pragnienie wolności, były kluczowe dla kobiet wstępujących do LTTE. Poświęcenie dla rodziny i dzieci również odgrywało istotną rolę. Gwałt, uznawany za hańbę, mógł skłonić kobiety do podjęcia działań terrorystycznych, aby przezwyciężyć upokorzenie. Takie metody nie były jednak unikatowe wyłącznie dla LTTE. Podobne technikę zastosowały palestyńskie terrorystki (Ruma Isa Tanus i Tirza Ish'ah Halasah Samirah) z organizacji Czarny Wrzesień, które 8 maja 1972 r. wniosły na pokład porwanego samolotu belgijskich linii lotniczych SABENA materiały wybuchowe ukryte w miejscach intymnych. Społeczne i psychologiczne motywacje kobiet-członkiń LTTE były podobne do motywacji palestyńskich terrorystek. LTTE wykorzystwała ideologię lewicową i feminizm, aby pozyskać więcej kobiet, podobnie jak niemiecka RAF²⁰.

W terroryzmie lewicowym rola kobiet była zupełnie inna – były one bojowniczkami zajmującymi kierownicze stanowiska. Często wykorzystywano ich inny sposób postrzegania świata, żarliwość i oddanie dla organizacji, a same kobiety korzystały z możliwości emancypacji, jeszcze gorliwiej wykonując swoje zadania. Ulrike Meinhof, jedna z założycielek niemieckiej RAF, stała się symbolem walki przeciwko kapitalistycznemu uciskowi. Jej śmierć w 1976 r. w niewyjaśnionych okolicznościach w trakcie wielomiesięcznych przesłuchań sprawiła, że została uznana za lewicową męczennicę, a jej naśladowcy założyli organizację Kommando Ulrike Meinhof²¹. Inną znaną członkinią Frakcji była Brigitte Mohnhaupt, przedstawicielka tzw. drugiej generacji RAF, która zasłynęła szczególną brutalnością działań. Prawdopodobnie została osobiście wybrana i przygotowana przez Andreasa Baadera na jego następcę, a po wyjściu z więzienia w 1977 r. objęła kierownictwo organizacji. Mohnhaupt była zaangażowana w liczne ataki, w tym zamach na Prokuratora Generalnego RFN Siegfrieda Bubacka w kwietniu 1977 r., zabójstwo przewodniczącego zarządu Deutsche Banku Jürgena Ponto w lipcu 1977 r. oraz porwanie i zamordowanie przewodniczącego Niemieckiego Związku Pracodawców Hannsa Martina Schleyera we wrześniu 1977 r. Ponadto zorganizowała dwa (nieudane) zamachy: na szefa NATO Alexandra Haiga (1979) i na dowódcę 7 Armii w Heidelbergu, generała armii amerykańskiej Fredericka Kroesena (1981). Ostatecznie została aresztowana w 1982 r. i skazana na pięciokrotną karę dożywocia²².

Irlandia Północna, szczególnie w okresie konfliktu politycznego znanego jako *The Troubles* (od lat 60. XX w.), była terenem aktywności terrorystycznej wielu kobiet. Dotyczyło to zwłaszcza Irlandzkiej Armii Republikańskiej (IRA), ale kobiety wspierały działania po obu stronach: nacjonalistycznej i związkowej. Niektóre z nich

²⁰ Ç. Gül Yesevi, *op. cit.*, s. 585–586.

²¹ A. Walecka-Rynduch, *op. cit.*, s. 146–159.

²² B. Łazarz, *op. cit.*

stosowały taktyki specyficzne dla płci, takie jak ukrywanie materiałów wybuchowych pod przykrywką ciąży. Pomimo ryzyka aresztowań, kobiety organizowały patrole i używały codziennych przedmiotów, takich jak garnki i patelnie, aby ostrzegać bojowników przed zbliżającymi się siłami bezpieczeństwa. W grupach paramilitarnych były mniej widoczne, choć jednostki kobiece istniały w Stowarzyszeniu Obrony Ulsteru (*Ulster Defence Association*). Ponadto grupy kierowane przez kobiety, takie jak *Derry Peace Women*, *Peace People* i *Women Together*, mobilizowały tysiące ludzi w proteście przeciwko przemocy paramilitarnej i apelowały o poważne negocjacje pokojowe. Północnoirlandzka Koalicja Kobiet (*Northern Ireland Women's Coalition*) dążyła do włączenia różnych stron do rozmów i odegrała istotną rolę w sukcesie porozumienia wielkopiątkowego (*Good Friday Agreement*, 10 kwietnia 1998 r.), m.in. dbając o uwzględnienie przepisów dotyczących praw człowieka w celu zapobieżenia przemocy ekstremistycznej w przyszłości²³.

Japońska Armia Czerwona (JRA), powstała w 1969 r. przez oddzielenie się od Japońskiej Ligi Terrorystów; pierwotnie miała na celu obalenie rządu i monarchii w Japonii, ale szybko skoncentrowała się na kwestii palestyńskiej. Liderka grupy, Fusako Shigenobu, nawiązała kontakty z terrorystami z Bliskiego Wschodu i wspierała Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny. JRA przeprowadziła szereg spektakularnych ataków, m.in. zamach na lotnisko Lod w Tel Awiwie w 1972 r., atak na ambasadę francuską w Hadze w 1974 r. oraz na konsulat amerykański w Kuala Lumpur. JRA zakończyła działalność w latach 90. XX w., większość członków została zdemaskowana przez japońskie służby, a Shigenobu została aresztowana w 2000 r. Podczas procesu wyraziła skruchę za ofiary zamachu na lotnisku w Lod i stwierdziła, że jej ideały przeminęły. Została skazana na 20 lat więzienia za próbę zabójstwa w związku z atakiem na francuską ambasadę w Holandii w 1974 r.²⁴. W JRA także inne kobiety odgrywały istotną rolę w zapewnieniu grupie wsparcia w procesie pozyskiwania informacji wywiadowczych, przerzutu broni i w zabezpieczeniu logistycznym.

Porwanie samolotu przez Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny w lipcu 1968 r. uznaje się za początek nowoczesnego terroryzmu. Już 29 sierpnia 1969 r. doszło do kolejnego porwania, tym razem samolotu linii TWA lecącego z Aten do Rzymu, który został zmuszony do lądowania w Damaszku w Syrii. Jednym z porywaczy była mająca wtedy 25 lat Lajla Chalid, która stała się pierwszą kobietą w historii dokonującą takiego aktu terrorystycznego. Z kolei należąca do Brygad Męczenników Al-Aksa Wafa Idris została pierwszą kobietą zamachowcem samobójcą w konflikcie izraelsko-palestyńskim. Dokonała zamachu 27 stycznia 2002 r., zabijając siebie i 81-letniego Izraelczyka. Ayat Akhras, również członkini Brygad Męczenników

²³ P. Chang *et al.*, *Women Leading Peace: a Close Examination of Women's Political Participation in Peace Processes in Northern Ireland, Guatemala, Kenya, and the Philippines*, Georgetown Institute for Women, Peace, and Security, [Washington, D.C.] 2015, s. 31–50, <http://giwps.georgetown.edu/wp-content/uploads/2017/08/Women-Leading-Peace.pdf> [dostęp: 01.07.2024].

²⁴ M. Netczuk-Gwoździewicz, M. Bodziany, *op. cit.*, s. 68.

Al-Aksa, przeprowadziła podobny zamach 3 marca 2002 r., wysadzając się w powietrze przed supermarketem w Jerozolimie. Akhras oświadczyła, że skoro arabskie armie jedynie przyglądają się samotnie walczącym palestyńskim dziewczętom, to ona poprowadzi je do zwycięstwa. Obie kobiety, Idris i Akhras, mieszkały w obozach dla uchodźców²⁵. Po 2000 r. Palestynki były coraz częściej wykorzystywane do ataków samobójczych przeciwko Izraelowi. Aby wtopić się w lokalną społeczność i tym samym zwiększyć szanse na przeprowadzenie ataku samobójczego, stylizowały się na mieszkanki Izraela: nosiły europejskie ubrania, krótkie spódnice i nowoczesne akcesoria. Na przykład Ahlam Tamimi, która przywiozła zamachowca do restauracji Sbarro, udawała turystkę. Miała przy sobie kamerę i porozumiewała się w języku angielskim, aby zmylić czujność potencjalnych obserwatorów i izraelskich służb²⁶.

W palestyńskich atakach terrorystycznych z udziałem kobiet wykorzystywano strategicznie ich mniej podejrzany wygląd. Były szkolone i przygotowywane do akcji tak, by zminimalizować podejrzenia i uzyskać maksymalne zaskoczenie przeciwnika. Ich aktywny udział w zamachach dodatkowo przełamał stereotypy związane z płcią i przekonanie, że terroryzm jest wstydlivy i niehonorowy dla kobiet. Palestynkami początkowo kierowały pobudki nacjonalistyczne, ale zwłaszcza po drugiej intifadzie uwierzyły, że po śmierci – podobnie jak mężczyźni – zostaną męczennicami i postanowiły pomóc społeczeństwu, stając się zamachowcami samobójcami. Uważały, że jako członkinie organizacji terrorystycznych zostały wyzwolone.

Partia Pracujących Kurdystanu (PPK) przyjmowała kobiety bez żadnych specjalnych ograniczeń. Kobiety włączane były do procesów skoszarowania, szkolenia w surowych warunkach i miały status równy z mężczyznami. Organizacja ta również prowadziła szkolenia w zakresie przygotowania do zamachów samobójczych. Decyzja lidera PPK, Abdullaha Öcalana, była odpowiedzią na nierówności płciowe w sferze militarnej, gdzie kobiety miały trudności w konkurencji z mężczyznami, zwłaszcza pod względem siły fizycznej. Stąd też podjęto decyzję o wykorzystaniu ich kobiecości jako atutu, głównie w kontekście zamachów samobójczych, gdzie zakładano, że kobiety będą poddawane mniejszej kontroli, zwłaszcza jeśli będą wyglądać na ciężarne. Pierwszy akt samobójczy przeprowadzony przez kobietę udającą ciężarną został zorganizowany przez PPK w 1996 r. W wyniku zamachu zginęło sześciu tureckich żołnierzy, a rannych zostało 30 innych osób²⁷.

Czezeńskie terrorystki, określane jako „Czarne Wdowy”, często były do działań terrorystycznych (motywowanych głównie ideologią religijną) zmuszane lub

²⁵ Ç. Gül Yesevi, *op. cit.*, s. 583–585.

²⁶ W. Grabowski, *Emancypacja kobiet w sferze działań terrorystycznych*, [w:] *Oblicza współczesnego terroryzmu*, red. K. Kowalczyk, W. Wróblewski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006, s. 115–116.

²⁷ R.Y. Hulan, *Women suicide bombers: an invisible or viable threat?*, Canadian Forces College, <https://www.cfc.forces.gc.ca/259/290/297/286/hulan.pdf>, s. 15 [dostęp: 01.07.2024].

podstępnie nakłaniane przez mężczyzn – roztaczających wizję mającej nastąpić po męczeńskiej śmierci nagrody w raju. Niemniej jednak większość czeczeńskich kobiet nie popierała terroryzmu samobójczego, a ich działania były głównie motywowane przez pragnienie zemsty na Rosjanach. Najbardziej znany atak, w którym uczestniczyły kobiety, miał miejsce w 2002 r. w Moskwie w teatrze na Dubrowce, gdzie czeczeńskie komando, w tym 18 „czarnych wdów”, które miały na sobie ładunki wybuchowe, wzięło 800 osób jako zakładników. Ostatecznie w wyniku akcji rosyjskich sił antyterrorystycznych zginęło 130 zakładników i 40 terrorystów, w tym wszystkie terrorystki²⁸.

Somalijski radykalny islamistyczny Ruch Młodzieży Mudżahedińskiej (*Harakat asz-Szabab al-Mudżahidin*, dalej: Asz-Szabab) jest kolejnym z ugrupowań terrorystycznych, które dopuszczają w swoich działaniach udział kobiet. Organizacja prowadzi walkę z baz w południowej Somalii w celu obalenia wspieranego przez ONZ rządu i wprowadzenia prawa szariatu. Kobiety w Asz-Szabab długo nie były uważane za kluczowych członków organizacji – aż do pojawienia się Brytyjki Samantha Lewthwaite, znanej również jako „Biała Wdowa”. Uważa się, że Lewthwaite kierowała atakami terrorystycznymi z użyciem samochodów i ładunków wybuchowych w Somalii i Kenii, w tym atakiem na Garissa University College, podczas którego zginęło 148 osób – głównie chrześcijańskich studentów. Prawdopodobnie kierowała także atakiem w centrum handlowym Nairobi Westgate Mall we wrześniu 2013 r., gdzie zginęło ponad 60 osób. Spekuluje się, że jej reputacja „inteligentnej kobiety dżihadystki” zainspirowała więcej młodych kobiet do przyłączenia się do Asz-Szabab, a za przyczyną jej działalności na przestrzeni lat zmalała niechęć członków grupy do kobiet rekrutów. Uważa się także, że w ataku na hotel DusitD2 w Nairobi w styczniu 2019 r. dwie kobiety z Asz-Szabab pomagały głównemu sprawcy w planowaniu i przeprowadzeniu śmiertelnego zamachu²⁹.

Inną organizacją terrorystyczną, której szeregi zasilane są przez kobiety, jest Hezbollah. Jednostka Organizacji Kobiet jest główną instytucją dbającą o kobiety i podlega Radzie Wykonawczej Hezbollahu. Jej celem jest wpajanie kobietom szyickiego islamu i irańskiego światopoglądu (postawy antyizraelskiej i antyzachodniej, odrzucenia wszelkich wpływów świata zachodniego), a także wzmacnianie w nich w przekonania o słuszności poparcia Hezbollahu i jego hegemonii w społeczeństwie szyickim. Organizacja podkreśla rolę kobiet w wychowaniu młodego pokolenia i we wspieraniu mężów w działalności na rzecz organizacji. W celu indoktrynacji kobiety biorą w udział różnych formach aktywności (zajęciach, kursach, warsztatach i wakacyjnych wyjazdach) z obszarów takich jak wychowywanie dzieci zgodnie z ideologią

²⁸ E. Wolska, *10 lat po tragedii na Dubrowce, czyli jak nie przeprowadzać akcji ratunkowej*, „Ostry Dyżur” 2013, vol. 6, nr 1, s. 29–31.

²⁹ S. West, *Asset or Victims: a Portrait of Women Within al-Shabaab*, „Terrorism Monitor” vol. 17, nr 6, s. 3–5.

Hezbollahu, funkcjonowanie jako matka lub żona szahida, a także jako głowa rodziny w przypadku śmierci męża. Wszystko to ma na celu zapewnienie wojownikom Hezbollahu komfortu i pewności, że jeśli zginą w walce, ich rodziny dzięki przygotowaniu kobiet będą dalej funkcjonować prawidłowo. Jednocześnie organizacja powstrzymuje się od rekrutowania kobiet do bezpośredniej walki³⁰.

Również w tzw. Państwie Islamskim (ISIS) zdecydowano się wykorzystać kobiety. Początkowo – zgodnie z rolą kobiety w islamie – jako „zabezpieczenie seksualne” bojowników. Nie dotyczyło to tylko tzw. niewolnic – czyli zmuszanych do czynności seksualnych kobiet pochodzących z podbitych przez ISIS terenów, ale również kobiet dobrowolnie dołączających do ISIS z pobudek religijnych i chcących w ten sposób „dbać o wysokie morale islamskich wojowników”. Znany jest jednak przypadek amerykańki z Kansas, Allison Fluke-Ekren, która prowadziła w latach 2014–2017 aktywną działalność terrorystyczną, szkoląc członkinie batalionu, który miał przede wszystkim odpowiadać za kontrolowanie zajętego przez ISIS terytorium. Szkolenie prowadzone przez amerykańkę obejmowało również umiejętności posługiwania się różnymi typami broni i materiałami wybuchowymi. Kobiety przygotowywane były również do przeprowadzania ataków samobójczych³¹.

Podsumowanie

Proces rekrutacji kobiet do organizacji terrorystycznych jest w głównych aspektach podobny jak w przypadku mężczyzn i bazuje na podłożu religijnym, kulturowym i zwyczajowym, a także na wykorzystaniu traumatycznych przeżyć jednostki i wynikającego z nich pragnienia zemsty. Jednocześnie metody rekrutacji zmieniają się wraz ze zamianami zachodzącymi we współczesnym świecie i szczególnie w ostatnich latach koncentrują się na wykorzystaniu Internetu i mediów społecznościowych.

Kobiety, które przyłączają się do organizacji prowadzących działalność terrorystyczną, mają różne motywacje. Częścią z nich kierują motywy religijne bądź ideologiczne, inne podążają za swoim partnerem życiowym, chcą poprawić swoją sytuację materialną, część kobiet zostaje niestety do takich działań zmuszona przez swoją rodzinę i sytuację życiową. Część grup terrorystycznych rozwija wewnątrz swojej organizacji struktury kobiece przeznaczone do bezpośrednich działań terrorystycznych, w tym dopuszcza możliwość przeprowadzania przez nie zamachów samobójczych. Fenomenem niektórych, głównie europejskich organizacji

³⁰ *Hezbollah's Women's Organizations Unit*, The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 11.08.2019, https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2019/08/E_181_19.pdf [dostęp: 1.07.2024].

³¹ C. Corujo, R. Legare, *Kansas woman Allison Fluke-Ekren, who led all-female ISIS battalion, sentenced to 20 years in prison*, CBS News, 1.11.2022, <https://www.cbsnews.com/live-updates/female-isis-battalion-kansas-allison-fluke-ekren> [dostęp: 25.04.2024].

terrorystycznych było dopuszczenie kobiet do kierowania nimi i pełnienia w nich kluczowych ról. Kobiety były też założycielkami takich grup.

Funkcje pełnione przez kobiety w organizacjach terrorystycznych zależą od specyfiki danej grupy i charakteru jej działań, a także od położenia geograficznego organizacji, religii i uwarunkowań społecznych. W islamskich systemach patriarchalnych funkcje kobiet w organizacji są często zminimalizowane do działań logistycznych, kurierskich, odwiedzania więźniów w celu przekazywania informacji, udzielania wsparcia rodzinom terrorystów, a także – w szczególnych przypadkach – realizacji misji samobójczych. We wszystkich organizacjach terrorystycznych kobietom ze względu na szczególne predyspozycje społeczno-kulturowe powierza się funkcje i zadania dotyczące rekrutacji nowych członków i propagandy, a także role wywiadowcze i rozpoznawcze. Wydaje się, że w najbliższej przyszłości kobiety w dalszym ciągu będą wykorzystywane przez organizacje terrorystyczne w szerokim spektrum wykonywanych zadań i pełnionych funkcji, z uwzględnieniem ich kobiecych predyspozycji.

Bibliografia

- Adamczuk M., *Czeczeńskie kobiety w strategii działania bojowników kaukaskich*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, vol. 5, nr 8, s. 64–82, <http://www.abw.gov.pl/download/1/1732/MAdamczuk.pdf> [dostęp: 23.04.2024].
- Amnesty International, *Sri Lanka: Tamilskie Tygrysy napadają rodziny by rekrutować dzieci-żołnierzy*, <https://amnesty.org.pl/sri-lanka-tamilskie-tygrysy-napadaj%C4%85-rodziny-by-rekrutowa%C4%87-dzieci-%C5%BCo%C5%82nierzy> [dostęp: 20.04.2024].
- Chang P. et al., *Women Leading Peace: a Close Examination of Women's Political Participation in Peace Processes in Northern Ireland, Guatemala, Kenya, and the Philippines*, Georgetown Institute for Women, Peace, and Security, [Washington, D.C.] 2015, <http://giwps.georgetown.edu/wp-content/uploads/2017/08/Women-Leading-Peace.pdf> [dostęp: 01.07.2024].
- Cook J., Vale G., *From Daesh to 'Diaspora': Tracing the Women and Minors of Islamic State*, ICSR, London 2018.
- Corujo C., Legare R., *Kansas woman Allison Fluke-Ekren, who led all-female ISIS battalion, sentenced to 20 years in prison*, CBS News, 1.11.2022, <https://www.cbsnews.com/live-updates/female-isis-battalion-kansas-allison-fluke-ekren> [dostęp: 25.04.2024].
- Duchna K., *Kobiety w strukturach ISIS – realne zagrożenie czy niewinne ofiary?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2023, vol. 15, nr 28, s. 187–206.
- Gasztold A., *Udział kobiet w organizacjach terrorystycznych. Hiperkobieta – hiperterrorystka*, „e-Politikon. Kwartalnik Naukowy OAP UW” 2019, nr 30, s. 29–49, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/17171> [dostęp: 23.04.2024].
- Grabowski W., *Emancypacja kobiet w sferze działań terrorystycznych*, [w:] *Oblicza współczesnego terroryzmu*, red. K. Kowalczyk, W. Wróblewski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006, s. 115–122.
- Gül Yesevi Ç., *Female terrorism*, „European Scientific Journal” 2014, vol. 10, nr 14, s. 579–594, https://www.researchgate.net/publication/310597248_FEMALE_TERRORISM [dostęp: 10.06.2024].

- Hall R., Dearden L., *Shamima Begum 'was member of feared Isis morality police' in Syria*, Independent, 14.04.2019, <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/shamima-begum-isis-syria-morality-police-suicide-belts-a8869016.html> [dostęp: 6.05.2024].
- Hezbollah's Women's Organizations Unit*, The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 11.08.2019, https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2019/08/E_181_19.pdf [dostęp: 1.07.2024].
- Hulan R.Y., *Women suicide bombers: an invisible or viable threat?*, Canadian Forces College, <https://www.cfc.forces.gc.ca/259/290/297/286/hulan.pdf> [dostęp: 01.07.2024].
- Hyna H., *The Human Bombs of Sri Lanka*, <http://www.gettingit.com/article/31> [dostęp: 26.05.2024].
- Łazarz B., *Powrót terrorystki. Przypadek Brigitte Mohnhaupt*, „Teksty Drugie” 2016, nr 2, s. 363–375, <https://journals.openedition.org/td/7955> [dostęp: 10.06.2024].
- Netczuk-Gwoździewicz M., Bodziany M., *Terrorist Activity of Women – an Outline of the Problem*, „Zeszyty Naukowe SGSP” 2019, nr 72 (4), s. 57–77, https://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-0a181de2-2f83-45ed-a3f5-1718e141a4fe/c/5_Gwo_C5_BAdziewicz_i_Bodziany_TERRORIST.pdf [dostęp: 25.04.2024].
- Patlewicz B., *W przededniu igrzysk olimpijskich w Soczi „Czarne Wdowy” z północnego Kaukazu*, „Athenaeum” 2014, vol. 42, s. 155–171, <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/apsp/42/apsp4210.pdf> [dostęp: 25.04.2024].
- Reuter Ch., *Zamachowcy-samobójcy. Współczesność i historia*, tłum. R. Wojnakowski, Świat książki, Warszawa 2003.
- Saleh J., *The Women of ISIS and the Al-Hol Camp*, 2.08.2021, Fikra Forum, Washington Institute for Near East Policy, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/women-isis-and-al-hol-camp> [dostęp: 25.04.2024].
- Shamima Begum: 'We should live in Holland' says IS husband*, BBC 3.03.2019, <https://www.bbc.com/news/uk-47431249> [dostęp: 6.05.2024].
- Walecka-Rynduch A., *Dziewczyny z bronią, czyli rzecz o kobiecym obliczu terroryzmu na przykładzie działalności społeczno-politycznej Ulrike Meinhof*, [w:] *Kobiety wobec polityki – kobiety w polityce. Historia, realia, perspektywy*, red. A. Frątczak, Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2009, s. 146–159.
- West S., *Asset or Victims: a Portrait of Women Within al-Shabaab*, „Terrorism Monitor” vol. 17, nr 6, s. 3–5.
- Wolska E., *10 lat po tragedii na Dubrowce, czyli jak nie przeprowadzać akcji ratunkowej*, „Ostry Dyżur” 2013, vol. 6, nr 1, s. 29–31.
- Women's Political and Social Thought: An Anthology*, red. H.L. Smith, B.A. Carroll, Indiana University Press, Bloomington 2000.

Rola kobiet w wybranych organizacjach terrorystycznych

Streszczenie

Celem artykułu jest próba określenia udziału i roli kobiet w wybranych organizacjach terrorystycznych. W artykule przedstawiono przyczyny i motywy angażowania się kobiet w działalność terrorystyczną. Scharakteryzowano także szerokie spektrum aktywności kobiet w wybranych grupach terrorystycznych: od ról wspierających i logistycznych do przywództwa i aktywnego udziału w zamachach terrorystycznych włącznie. Artykuł powstał na podstawie pracy licencjackiej autorki o tym samym tytule.

Słowa kluczowe: terroryzm, feminizm, radykalizacja, terroryzm kobiecy

The role of women in selected terrorist organizations

Abstract

The aim of the article is to attempt to determine the participation and role of women in selected terrorist organizations. The article presents the causes and motives for women's involvement in terrorist activities. A wide spectrum of women's activities in selected terrorist groups was also characterized, ranging from supporting and logistic roles to leadership and active participation in terrorist attacks. This article is based on the author's bachelor's thesis with the same title.

Keywords: terrorism, feminism, radicalization, female terrorism